

Nieuws uit SIKB en het CCvD Archeologie

In deze nieuwsbrief onder meer aandacht voor de nieuwe KNA-leidraad Gebouwplattegronden en de handreiking ‘Samenloop archeologie en explosievenopsporing’. Ook blikken we terug op de jubileumeditie van het SIKB Jaarcongres, kijken we vooruit naar de E-RIHS Kennisdialoog op 13 november en lees je meer over Arbitrarch als laagdrempelig platform voor conflictoplossing in de archeologie.

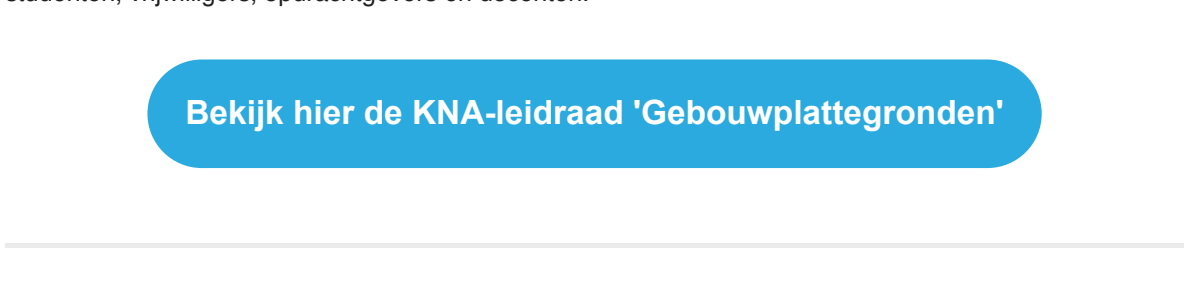
Berichten uit de september vergadering van het CCvD Archeologie

Het CCvD van 22 september 2025 stond in het teken van het inhoudelijk bespreken van het tweede concept van 6 factsheets ter bevordering van kennis over inhoud en rollen voor verschillende doelgroepen actief in het bestel en binnen het kwaliteitssysteem. Naar verwachting zullen deze 6 factsheets eind 2025 worden gepubliceerd. Er was op verzoek van de leden speciale aandacht voor klachten binnen en buiten de audits die onderdeel uitmaken van de certificering en het kunnen monitoren van kwaliteit. Ook blijkt dat opdrachtgevers vaak niet altijd weten waar ze een klacht kwijt kunnen. Daarnaast is het CCvD geïnformeerd over de rol en taken van de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed en het Innovatieplatform + fonds door de stichting Reuvens.

[Klik hier voor de verslagen en de samenstelling van het CCvD Archeologie](#)

Nieuwe KNA-leidraad Gebouwplattegronden verschenen

De afgelopen decennia zijn bij archeologische opgravingen in Nederland grote hoeveelheden gebouwplattegronden ontdekt. Deze sporen van houten huizen, boerderijen en andere structuren vertellen veel over het leven van mensen in vroegere tijden. De *Oogst voor Malta*-synthesen laten zien dat deze gegevens vaak niet optimaal worden benut. De nieuwe KNA-leidraad ‘Gebouwplattegronden’, die is vastgesteld door het CCvD Archeologie, wil daar verandering in brengen.

Illustratie: René Roessingh

Uit de synthesen blijkt dat de kwaliteit van archeologisch onderzoek naar sporen en structuren sterk varieert. Onderzoeksvragen zijn vaak te algemeen, waardoor rapporten weinig nieuwe inzichten opleveren. Dat is jammer, want gebouwplattegronden vormen de kern van veel opgravingen en geven waardevol inzicht in het dagelijks leven en de bredere context van vroegere samenlevingen.

Deze leidraad stimuleert een thematische, vraaggestuurde aanpak waarbij de mens achter de plattegrond centraal staat. Door richter te onderzoeken – bijvoorbeeld hoe gebouwen zijn gebouwd, gebruikt of afgebroken – wordt meer kennis ontsloten.

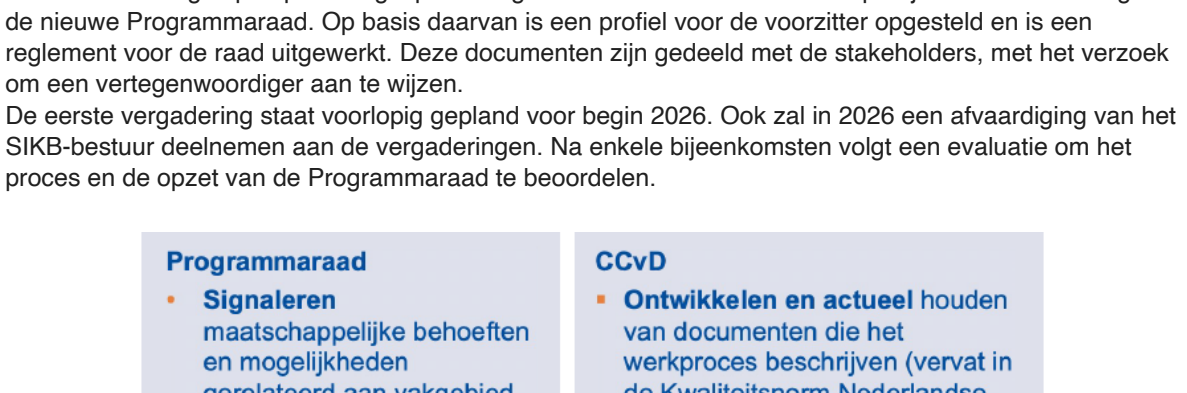
De leidraad is een inspiratiedocument met praktijkvoorbeelden, casestudy's en thematische invalshoeken. Het biedt ondersteuning in alle fasen van het onderzoek, van PvE tot rapportage, en benadrukt het belang van standaardisatie voor betere vergelijkbaarheid. Naast archeologen is de leidraad ook relevant voor studenten, vrijwilligers, opdrachtgevers en docenten.

[Bekijk hier de KNA-leidraad 'Gebouwplattegronden'](#)

Nieuwe handreiking brengt archeologie en explosievenopsporing dichterbij elkaar

De volledig geactualiseerde ‘Handreiking Samenloop archeologie en explosievenopsporing’ is verschenen. Deze praktische gids helpt professionals in beide vakgebieden om veilig en efficiënt samen te werken tijdens bodemonderzoek.

De Nederlandse bodem zit vol sporen uit het verleden: van archeologische resten tot explosieven uit de Tweede Wereldoorlog. Om deze op een verantwoorde manier op te sporen, worden zowel archeologen als deskundigen op het gebied van explosieven ingeschakeld. Steeds vaker gebeurt dit in combinatie, wat grote voordelen oplevert. Deze Handreiking faciliteert zo’n samenloopproject door in te zoomen op de overeenkomsten en mogelijkheden en kennis te bieden over de verschillen tussen archeologisch onderzoek en explosievenopsporing.

Het vrijleggen van kazematten op de afsluitdijk. (foto BAAC)

De geheel vernieuwde handreiking – een update van de versie uit 2012 – bevat duidelijke richtlijnen en praktijkvoorbeelden over hoe deze samenwerking vorm kan krijgen. Met de toevoeging van actuele wet- en regelgeving en een sterke focus op praktische toepasbaarheid, biedt de Handreiking houvast voor opdrachtgevers, archeologen en explosievenopsporders. Praktische toepasbaarheid staat daarbij voorop: wanneer en hoe is samenloop mogelijk tussen archeologie en explosievenopsporing? En wat moeten opdrachtgevers en uitvoerders minimaal weten om deze samenwerking succesvol te kunnen organiseren?

[Bekijk hier de Handreiking 'Samenloop archeologie en explosievenopsporing'](#)

Vorbereidingen Programmaraad Archeologie in volle gang

SIKB heeft de afgelopen periode gesprekken gevoerd met diverse betrokken partijen over de vorming van de nieuwe Programmaraad. Op basis daarvan is een profiel voor de voorzitter opgesteld en is een reglement voor de raad uitgewerkt. Deze documenten zijn gedeeld met de stakeholders, met het verzoek om een vertegenwoordiger aan te wijzen.

De eerste vergadering staat voorlopig gepland voor begin 2026. Ook zal in 2026 een afvaardiging van het SIKB-bestuur deelnemen aan de vergaderingen. Na enkele bijeenkomsten volgt een evaluatie om het proces en de opzet van de Programmaraad te beoordelen.

Programmaraad	CCvD
Signaleren maatschappelijke behoeften en mogelijkheden gerelateerd aan vakgebied en kwaliteitsborging Verkennen van grensvlakken met andere vakgebieden Adviezen over beleid, regelgeving, uitvoering aan bestuur of anderen Discussieforum	Ontwikkelen en actueel houden van documenten die het werkproces beschrijven (vervat in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie - KNA), alsmede de Actorregistratie Archeologie Beheer van een stelsel van (minimale) eisen waaraan archeologisch onderzoek en beheer van vondst- en documentatiemateriaal moet voldoen Bevorderen van het gebruik daarvan

Wat doet de programmaraad en welke rol heeft het CCvD straks?

Arbitrarch: laagdrempelig en deskundig conflictoplossing in de archeologie

In de archeologische praktijk kunnen belangen en visies flink uiteenlopen. Gemeenten, archeologische bedrijven, ontwikkelaars en andere betrokkenen hebben elk hun eigen perspectief – en dat leidt soms tot knelpunten of zelfs conflicten. In die situaties kan Arbitrarch hulp bieden: een onafhankelijk en deskundig platform voor geschilbeslechting binnen het brede erfgoedveld, inclusief de archeologie. We spraken met voorzitter Harmen de Mol van Otterloo, secretaris Jaap Kool en bestuurslid Tom Hazenberg van Hazenberg Archeologie over wat Arbitrarch kan bieden voor het archeologisch werkveld en de koppeling met het kwaliteitssysteem.

Waarom Arbitrarch?
Arbitrarch sluit goed aan op de ambities van Arbitrarch was de constatering dat traditionele juridische instanties vaak onvoldoende inhoudelijke kennis hebben van erfgoed- en archeologische vraagstukken. Bovendien kan de gang naar de rechter kostbaar, langdurig en weinig oplossingsgericht zijn. “Het gaat bij Arbitrarch niet alleen om het archeologisch belang, maar óók om het archeologisch belang,” legt secretaris Jaap Kool uit. “Verschillende belangen en visies worden bij elkaar gelegd en er worden compromissen gesloten. Belangen worden gewogen. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar de juridische kant maar ook naar: wat is redelijk?” Voorzitter Harmen de Mol van Otterloo vult aan: “Wij willen juist geen vertragung, maar helpen om snel knopen door te hakken. Daarbij brengen we mensen met deskundigheid aan tafel: juristen, bouwkundigen, erfgoedspecialisten en archeologen. Geen adviseurs, maar neutrale arbiters die kunnen besluiten of adviseren.”

Wat doet Arbitrarch?
Arbitrarch biedt arbitrage, mediation en raadgevend advies. Dat kan preventief – bijvoorbeeld om een probleem eerder te krijgen voordat het escaleert – of als er al sprake is van een geschil. Volgens Tom Hazenberg wordt Arbitrarch ook benaderd zonder dat er direct een conflict is. “Vaak is er simpelweg onduidelijkheid. Is het PvE goed onderbouwd? Is er te veel of juist te weinig archeologie? Zijn de procedures helder? Dat soort vragen kun je hier bespreken.” Een belangrijkste meerwaarde is de vakinhoudelijke kennis die wordt ingebracht. “Bij Arbitrarch worden niet alleen juridische posities afgewogen, maar ook de inhoudelijke en praktische kant van het archeologisch werk,” vertelt Tom. “Die verrijking zie je niet terug in de rechtbank.”

Lage drempel, hoge deskundigheid
Arbitrarch is een neutrale organisatie. De arbiters worden per zaak benoemd uit een lijst van deskundigen, afhankelijk van het onderwerp. De behandeling verloopt via een beveiligde digitale omgeving, waardoor het proces snel, efficiënt en veilig is. Maar als het nodig is, kunnen partijen ook fysiek bij elkaar aan tafel worden gezet. “De kracht zit in de combinatie van deskundigheid, snelheid en laagdrempeligheid,” aldus Jaap Kool. “We begeleiden het proces goed, en zorgen dat mensen zich gehoord voelen. Dat is essentieel: ook als je het niet 100% eens bent met de uitkomst, kun je tevreden zijn als het proces eerlijk en zorgvuldig is verlopen.”

Meerwaarde voor het kwaliteitssysteem
Arbitrarch sluit goed aan op de ambities van het kwaliteitssysteem archeologie. In het kader van de evaluatie van dit systeem enkele jaren geleden is onder meer gekeken naar knelpunten rond rolverdeling en verwachtingsmanagement. “We zien dat niet alle betrokkenen zich bewust zijn van hun rol in het kwaliteitsproces,” zegt Jaap. “Bijvoorbeeld gemeenten die een PvE niet casus-specifiek maken, of ontwikkelaars die sturen op kosten. Dan ontstaat spanning, en dat gaat ten koste van de kwaliteit.” Arbitrarch biedt in dat soort gevallen een praktische oplossing, zonder dat het meteen juridisch of formeel hoeft te worden. Arbitrarch is er voor zowel particuliere als professionele partijen. En hoewel overheden zich doorgaans niet aan arbitrage willen binden, worden zij wel regelmatig betrokken bij raadgevend advies of mediation. In alle gevallen geldt: de combinatie van vakkennis, objectiviteit en vertrouwelijkheid maakt het verschil. “Het belangrijkste is dat partijen bereid zijn het gesprek aan te gaan,” besluit Harmen de Mol van Otterloo. “Zodra dat lukt, is de oplossing vaak al dichterbij dan je denkt.”

[Meer weten over Arbitrarch? Bekijk de website van Arbitrarch voor meer informatie, de procedure en een korte toelichtende video.](#)

Terugblik op het SIKB Jaarcongres 2025

Op donderdag 25 september vierde SIKB haar 25-jarig bestaan met een feestelijke jubileumeditie van het Jaarcongres in Theater Orpheus in Apeldoorn.

Voor archeologen en erfgoedprofessionals bood de dag volop ruimte om terug te kijken, te reflecteren en vooruit te blikken. Na een inspirerende opening werd de aftrap verzorgd door biologe en schrijver Midas Dekkers. Dekkers nam het publiek met zijn kenmerkende humor en scherpte mee naar de bodem. In zijn betoeg liet hij zien hoe mens en natuur onlosmakelijk verbonden zijn met de aarde, en hoe ongeschijnlijk simpele organismen zoals wormen een cruciale rol spelen in het bewaren én vormen van onze geschiedenis. Ook lector Maaike Harbers (Hogeschool Rotterdam) zette de blik op de toekomst, met een prikkelende presentatie over Artificial Intelligence. Ze riep de aanwezigen op om zich actief te bemoeien met de ontwikkeling van AI, juist ook in het archeologisch domein: “AI is niet iets dat ons overkomt, het is iets dat we samen vormgeven.”

Archeologische thema's in de spotlight
In de parallelsessies was volop aandacht voor actuele archeologische vraagstukken. In sessie ‘Niets blijft hetzelfde: in situ behoud in een veranderende wereld’ stond de vraag centraal of het behouden van archeologische resten *in situ* nog altijd haalbaar is, gezien de druk van klimaatadaptatie, woningbouw en veranderende bodemgesteldheid. Aan de hand van praktijkvoorbeelden werd besproken hoe de sector zich hierop kan voorbereiden en welke rol de KNA hierin speelt. Van deze sessie maakte Ronald van der Heide een beeldverslag:

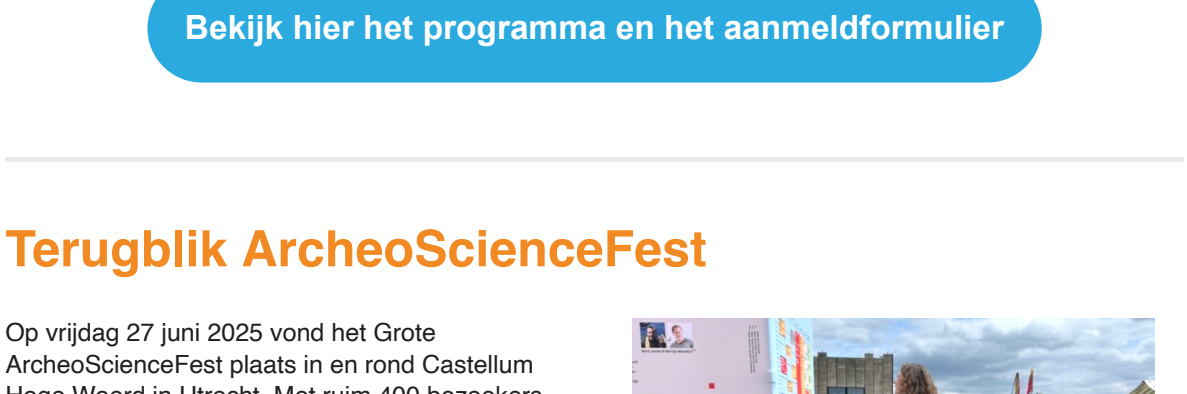

Klik op de afbeelding om deze te vergroten.

De sessie ‘Van onschatbare waarde: de KNA-waarderingsystematiek het licht gehouden’ bood ruimte voor een kritische reflectie op het bestaande waarderingskader. Zijn de huidige waarden en criteria nog toereikend? En hoe vertalen overheden deze waardering naar beleidskeuzes? Deelnemers werden uitgenodigd om mee te denken over een toekomstbestendige systematiek. Bekijk [hier](#) het verslag van deze sessie.

In sessie ‘Archeologie is de bodem voorbij: een plus een is drie’ werd de groeiende samenwerking tussen archeologie en andere disciplines besproken. Denk aan ecologie, bodemsanering of explosievenonderzoek. De sessie maakte duidelijk dat archeologische kennis steeds breder toepasbaar is – en dat deze kruisbestuiving leidt tot nieuwe kansen en verantwoordelijkheden.

Pas afgestudeerden tonen veel innovatie
’s Middags presenteerden vijf jonge onderzoekers plenair hun werk in het kader van de SIKB Studieprij 2025. Hun afgestudeerdeonderzoeken toonden een breed en innovatief palet aan onderzoek van de pas afgestudeerden binnen bodem en archeologie. Na de pitches kon het publiek stemmen. Hannah Hamoen (Hogeschool Saxion) kwam als winnaar uit de bus met haar onderzoek naar de Limesweg tussen Rijn en Waal.

Hannah Hamoen won met haar scriptie en sterke pitch de SIKB studieprij 2025.

[Klik hier voor meer informatie over het congres, beeldverslagen en aftermovie](#)

13 november 2025

Nieuwe E-RIHS Kennisdialoog

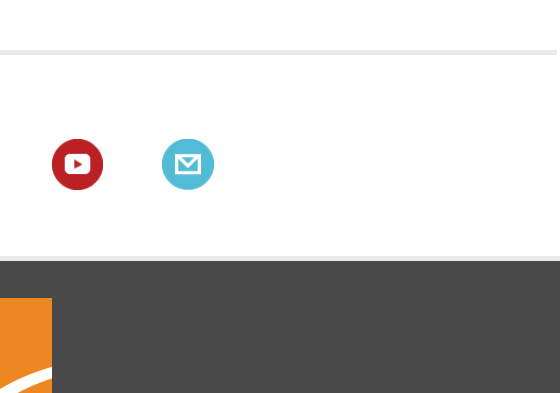
Wat kunnen krasjes, snijsporen en slijtage ons vertellen? Meer dan je denkt. Tijdens deze kennisdialoog op 13 november met mensen vier experts je mee in de wereld van gebruikssporen op archeologische objecten van steen en been. Annelou van Gijn, Lasse van den Dikkenberg, Cynthia Kromotaroeno (allen Universiteit Leiden) en Karsten Wentink (Sidestone) laten zien wat microscopie, gebruikssporenanalyse, materiële cultuurstudies en experimentele archeologie kunnen onthullen over de levensloop van deze objecten. Natuurlijk is er ook ruimte voor de dialoog.

Eerdere kennisdialogen gemist? Kijk of lees ze [hier](#) terug.

[Bekijk hier het programma en het aanmeldformulier](#)

Terugblik ArcheoScienceFest

Op vrijdag 27 juni 2025 vond het Grote ArcheoScienceFest plaats in en rond Castellum Hoge Woerd in Utrecht. Met ruim 400 bezoekers was het festival een groot succes. Archeologen, onderzoekers, studenten en geïnteresseerden uit binnen- en buitenland kwamen samen om kennis te delen, nieuwe technieken te ontdekken en elkaar te ontmoeten in de volle breedte van het archeoScience-veld. Het programma bood voor ieder wat wils. Bezoekers konden onder andere luisteren naar internationale sprekers, deelnemen aan interactieve sessies, live demonstraties bijwonen en het erfgoed letterlijk van dichtbij ervaren. Bekijk hier de [beeldverslagen](#) van de Science Dialogues en de [aftermovie](#).

Het Grote ArcheoScienceFest.

ArcheoAgenda najaar 2025

november 2025												december 2025											
27	28	29	30	31	1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31		
17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31									
24	25	26	27	28	29	30	31																
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31							
22	23	24	25	26	27	28	29	30	31														
29	30	31																					

Klik op de afbeelding voor de volledige ArcheoAgenda of ga naar [Archeoagenda.nl](#).

info@sikb.nl / www.sikb.nl

Klik hier om u af te melden voor deze e-mails.